

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium memorandorum vires naturales et commoda comprehendens a Plinio data

Duval, Robert

[Paris], zwischen 8. Mai und 20. Nov. 1500

Liber octauus [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-293518](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293518)

gatur: spiritus restituitur.

Bello siculo gabienus vir fortissimus captus a pompeio incisa ceruice & vix coherente iacuit in litore tota die. Cum aduersasset: cum genitu et precibus congregata multitudo peciit vti pompeius ad se veniret: aut aliquem ex caris mitteret. Se autem ab inferis remissum: habere quod nunciaret. Dixitq; diis placere pompeii causas. & partes pias. proinde euentum futurū quem optaret: Hoc se nunciare iussum. Argumentū fore veritatis: q; peractis mandatis protinus expiraturus esset.

Capitulum, liii. mor
tes repentine.

Gaudio obiere sophocles et dionisius sicilie tyrannus yterq; ac cepto tragice victorie nūcio. Mater pugna cānuensi filio cymolius viso conota falsum nuncium. Pudore diodorus sapientie dialektice professor lusoria questione non protinus ad interrogationes discoluta. Nullis euidentibus causis obiere dum calciantur duo cesares matutino

Legatus qui rhodiorum causam in senatu magna cum admiratione orauerat: in limine curie protinus expirauit egredi volens. A. pompeius in capitolio cum deos salutasset, Thalna consul cum sacrificaret

Durius medicus dum mulsi portionem haurit. Sanfeius cum a balneo reuersus ouum sorberet. Cornelius gallus pretorius & Quatesrius eques romanus in venere obiere.

L. domicius clarissime gentis apud massiliam victū captus a cesare veneno potō propter tedium vite postq̄ biberat: omni opere vt viueret anxius est.

Finis septimi libri.

Iber Octauus agit de animalibus brutis

Ca. i. Elefantorum commendatio.
& de sensu eorum.

Maximū aīaliū est elephas proximūq; hūanis sensib⁹. Quippe intellectus illi sermonis patrii. Et imprimis obedientia officis. o. n̄ que didicere memoria. Amoris & glorie voluptas. Imo etiam

que in homine rara: probitas p̄dencia, equitas, religio quoq; siderūq; solis ac lune veneratio. Auctores sunt in mauritanie saltibus: ad amnē nitescente luna noua greges eorū descendere. Ibiq; se purificantes solē uiter aqua circūspergi, atq; ita salutato sidere in siluas reuerti. Aliene quoq; regionis intellectu credūtur maria transituri: nō ante naues cōscendere; q̄ inuitati rectoris iureiurādo de reditu. Quod ad docilitatē attinet regē adorant genua submittunt. Coronas porrigunt.

Ca. iiii. De elefantorum docilitate

certum est vnum tardioris ingenii in accipiendis que traduntur: sepius castigatū verberibus: eadē illa meditantē noctu repertum.

Deciduos casu aliquo vel senecta dentes defodiunt. Hoc solū ebur est. Quāquam etiam nunc ossa secari cepere penuria.

Ca. iiii. de eorum clementia.

Elephas hoīe obuio forte in solitudine & oberrante; clemens placidusq; etiam demonstrare viam traditur.

Ca. v. De intellectu eorum & memoria.

elephanti semper gregatim ingrediuntur. Ducit agmen maximus natu. Cogit etate proximus. Amnē transituri minimos premittunt; ne maiorum ingressu atterente alueū creseat gurgitis altitudo.

Pudore nunq; nisi in abdito coeunt. Nec adulteria nouere, nullave propter feminas inter se prelia: ceteris animalibus pernicialia. Nec quia desit illis amoris vis. Namq; vnus amasse quandā coronas vendentem in egipto. Alius menandrū stracusanū incipientis iuente in exercitu ptolomei defiderium eius quotiens nō videret inedia testatus. Amoris fuisse argumenta gaudium a conspectu blandicieq; incōdite. Stipes quas populus dedisset seruate & in sinū effuse. Mec mirum esse amorem quibus sit memoria. Idē nāq; tradit agnitū in senecta multos post annos; qui rector in iuuenta fuerat.

Ca. vii. Pugne eorum & clementia.

Cum hanibal captiuos nostros dimicare inter se coegisset: vnū qui superat obiecit elefanto & illū dimicti pactus si interemisset. Solus ergo in arena cōgressus magno penorū dolore cōfecit. Hauibal cū famam eius dimicationis contēptum allaturā beluis intelligeret: equites misit qui abeuntē interficerent.

Tanta ipsius narratur clementia contra minus validas vt in grege pecudū concurrentia manu dimoueat; ne quid oberat imprudens. Nec nisi lacessiti noceāt. Ideoq; gregatim semper ambulant. Equi

tatu circumuecti infirmos aut fessos vulneratos ve: in medium agmen recipiunt: ac velut imperio vel ratione per vices subeunt. Capri celerrime mitificantur ordeï succo.

Ca. viii. Quomodo capiantur.

Apiuntur in india vnum ex domitis agēte rectore: qui deprehensum solitarium ab actum ve a grege verberat ferū.

Quo fatigato transcendit in eum nec tecus ac priorem regit, Africa foueis capit in quas deerrante aliquo: protinus ceteri congerunt ramos, conantur q̄ extahere. Antea domitandi gratia congeriebant regis equitatu in cōuallem manu factam, & longo tractu fallacem. Quos inclusos ripis fossisq̄ fame domabant. Argumentum erat ramus homine porrigente clementer acceptus.

Ca. ix. Quomodo domantur.

Omantur rabidi fame & verberibus: elephantis aliis admotis qui tumultuantem cathenis coherceant.

Domiti militant, prosternunt actes, proterūt armatos. Idē minimo suis stridore terrentur Indicū affri pauent, nec intueri audent. Nam maior indicis magnitudo est.

Ca. x. Eboris abundantia vbi sit.

In extremis affrice que confinis ethiopiē est: sepes & pecorum stabula dentibus elephantorum fieri Polibius tradit.

Ca. xi. Discordia elephantorum & draconum

Maximos fert, india bellantesq̄ Cum his perpetua cum draconibus discordia tante magnitudinis vt & ipsos circumflexu facili ambiant, nexuq̄ nodi perstringāt. Cōmoriturus dimicatione victusq̄ corruens complexum elidit pondere.

Ca. xiiii. De serpentibus maximis.

Egastenes scribit in india serpentes in tantam magnitudinem adolescere: vt solidos hauriant ceruos taurosq̄. Metrodorus in pontho vt superuolantes quīs alte pernici terq̄ alites: haustu raptas absorbeant.

Ca. xv. Fera mirabilis.

Tradunt in moesia feram que bonafus vocetur equina iuba per cefera tauro similem, cornibus ita inflexis vt non sint vtilia pugne. Quapropter fuga sibi auxiliari: reddente ea fimum interdum & trium iugerum longitudine: cuius contactus: sequentes vt ignis aliquis comburat.

Ca. xvi. De leonibus.

I Eoni precipua generositas, tunc colla armosq̄ ve stiunt iube. Quos vero perdi generauere: semper insigni hoc ca-

rent. Simili modo femine. Magna his libido coitus. & ob hoc maribus ira. Africa hec maxime spectat inopia aquarum ad paucos annes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animalium partus. Variè feminis cuiusq; generis mares aut vi aut voluptate miscente. Vnde etiam. Vulgare grece dictum semper aliquid noui affricam asferre. Odore pardi coitum sentit in adultera leo. totaq; vi cõsurgit in penas. Idcirco aut culpa flumine abluitur aut longius comitatur.

Alexandro magno inflamato cupidine animalium naturas noscendi delegataq; commentatione aristotelis summo In omni scientia viro aliquot millia hominum in totius asie greceq; tractu parere iussa: omni quos venatus aucupia piscatusq; alebãt quibusq; vinaria. armenta alnearia piscine auitaria In cura erant: nequid vsq; gentium ignorare ab eo. Quos percontando quinquaginta ferme volumina illa preclara de animalibus condidit. Que a me collecta in arctum cum his que ignorauerat queso legentes boni consulãt in vniuersis nature operibus. medioq; clarissimi regum omnium desiderio cura nostra breuiter peregrinantes. Is tradidit leenam parere primo fetu catulos quinque. ac per annos singulos vno minus. ab vno sterilefcere. Informes minimasq; carnes magnitudine mustelarum esse initio. Semestres vix ingredi posse. nec nisi bimestres moueri.

Raros in potu leones. velti alternis diebus A saturitate interi tri duo cibo carere. Que possint in mandendo solida deuorare: nec capiente aluo: coniectis in fauces vnguibus extrahere: vt si fugiẽdum sit: non in facietatem abeat. Vitã his longam docet argumento: q; pleriq; dentibus defecti reperiantur Polibius in senecta hominem ab his appeti refert: quoniam ad persequendas feras vires non suppetant. Tunc obsidere affrice vrbes eaq; de causa crucifixos sevidisse cum scipione. quia ceteri metu pene similis abstererentur eadem noxa. Leoni tantũ ex feris clemẽtia in supplices prostratis parcat. & vbi seuit: in viros priusq; in feminas fremit. in fantes non nisi in magna fame. Credit libia intellectum prouenire ad eas precum. Captiuam certe getulie reducem audiui relatu multorum in siluis impetum a se nutigatum alloquio: aufe se dicere feminam. profugam. infirmam. supplicem. animalis omnium generosissimi ceteris imperantis: indignam eius gloria predam. Varia circa hec opinio ex ingenio cuiusq; vel casu mulceri alloquio feras.

Leonũ animi iudex cauda sicut & equorũ aures. Namq; & has notas generosissimo cuiq; tribuit. Immota ergo placidus clemẽs bladianti similis: quodrarum est. Crebrior enim Iracundia eius.

In principio terra verberatur. Incremento seu quodam incitamento flagellatur. Idem faciat innoxii sunt. Illa nobilior animi significatione qualibet canum & venantium virgine vi contemptiui restantque cedit: in capis ubi videri potest. Idem ubi virgulta silualque penetrauerit: acerrimo cursu fertur. velut deputans absconitionem turpitudine. Vulneratus obseruatione mira percussorem nouit: & in quacumque multitudine appetit. **Enim** vero qui tela quidem miserit nec vulnerauerit correptum raptatumque sternit. nec vulnerat. Cum pro catulis dimicat feta: oculorum aciem traditur defigere in terram: ne venabula expauescat. Ceterum dolis carent ac suspitione. Nec limis aspiciunt oculis aspicique similimodo nolunt. Atque hoc tale tamque fenum animal: rotarum orbis circumacti curusque inanes: & gallinaceorum criste cantusque etiam magis terret. sed maxime **ignes**.

Leonum simul pugnam plurimum rome. princeps dedit. **Q.** scenola. Centum autem iudiciorum primus omnium. **L.** Sila.

Primus hominum leonem tractare ausus manu: & ostendere mansuetum hanno e clarissimis penorum traditur. Damnatque illo argumento: quonia nihil non persuasurus vir tam artificis ingenii videbatur. & male credi libertas ei: cui intantum cessisset etiam feritas. **Helpis** famius in affrica delatus naue iuxta littus conspecto leone hiatu minaci: arborem fuga petit: libero patre inuocato: quoniam tum precipuus votorum locus est: cum spei nullus est. Sed neque profugienti cum potuisset fera insisterat. & procumbens ad arborem hiatu quo terruerat miserationem querebat. Os morsu validiore ad heferat detibus crutiabatque inedia: Tum poenam in ipsis eius telis diu suspectans: ac velut mutis precibus orantem. Digressus tandem os euellit prebenti. & quod maxime opus est caput accommodanti. Traduntque quod diu naus ea in littore stetit: retulisse gratiam venatus aggerendo. Miremur postea vestigia homini intelligi a feris. aut unde medicas manus hominis sciunt nisi forte vis malorum etiam feras experiri omnia cogit.

Ca. xviii. De tigris.

Igrim hircani & Indi ferunt. Animal velocitatis tremende. Et maxime cognite dum capitur fetus. qui semper numerosus est. Vbi vacuum cubile reperit foeta: fertur princeps odori vestigans. Raptor appropinquante fremitu abicit unum ex catulis. Tollit illa morsu. Et pondere etiam ocior acta remeat. Iterum consequitur & subinde: donec in naue regresso irrita feritas seuit in littore.

Ca. xxii. De lupis.

Inertes hos paruofq; affrica & egiptus gignunt. asperos truceſq; frigidior plaga. Homines in lupos verti rurfumq; reſtitui. Mirum eſt q̄ procedat greca credulitas. Nullum tam impudēs mē dadium vt teſte careat.

Anguis
Dies quibus coeant toto anno non amplius. xii. Eundem in fame veſti terra. Inter auguria ad dexteram commeantium preſiſo itine re ſi pleno id ore fecerit nullum omnium preſtātius. Sunt in eo genere quī ceruarii vocantur. Qualem gallia in pompeii magni arena ſpectatum. Huic quaſi in fame mandenti ſiquis reſpexerit obliuionem cibi ſubripere aiunt: digreſſumq; querere aliud.

Ca. xxvii. Animalia docuerunt homines multas medicinas.

Ibis per eam partem ſe perluens qua reddi ciborum onera maxime ſalubre eſt. monſtrauit cliſteriſandi formam. Dictamum herbam extrahendis ſagittis cerui monſtrauere percuſſi eo telo paſtuq; eius herbe eiecto. Idem percuſſi a phalango quod eſt aranei genus aut aliquo ſimili caneros edendo ſibi medetur. Celidoniā ſui ſaluberrimam hiruſines monſtrauere: vexatis pullorum oculis illa medentes. Edera apri in morbis ſibi medentur & caneros vexando maxime mari eiectos. Anguis hiberna latebra viſu obſcurato: maratro herba ſe affricans oculos inungit ac reſouet. Panthera ſ per carnes fricatas aconito venantur barbari. Ocupat ilico fauces earum angor. At fera contra hec incrementis hominis ſibi medet & alias tam auida eorum: vt a paſtoribus ex induſtria in aliquo vaſe ſuſpenſa alcuius q̄ vt queat ſaltu contingere: iaculando capetendocq; deſigi & poſtremo expire

Ca. xxviii. Pronoſtlicant homines animalium admonitione

Pericula premonent animalia nō fibris ſolum extiſq; circa quā magna pars mortalium heret: ſed alia quadam ſignificatione. Rufinis imminētibus muſculi premigrant. Aranei cū telis primi cadūt Obſeruatum vulpem aure ad glaciem compoſita coniectare craſſitudinem gelii.

Ca. xxix. ciuitates & gentes a Minutis animalibus delete.

Ec Minus clara ſunt exitii documenta In Minutis animalibus. Suffoſum cuniculis in hispania opidum. A talpis in teſſalia. Ab ranis ciuitatem in gallia pulſam. Ab locuſtis in affrica. In giaro cicladum inſula amyclios muribus fugatos. In italia amyclas a ſerpentibus de letas. A ſcolopendris ab

actos aterietes auctor est theophrastus.

Ca. xxxiii. de ceruis

Eruis quoq; est sua malignitas: q̄q̄ placidissimo animalium
c Vigente vi canum: vltro confugiunt ad hoīem. Et in parien-
do: semitas Minus cauēt humanis vestigiis tritas: q̄ q̄ secrete
et feris oportune. Cōceptus earū post arturi sidus, O & cuius mēs: s̄b^o
ferūt partus. & interdū geminos. A cōceptu separant se. At mares
relictī rabie libidis seuiunt. Editos partus exercent cursu. & fugā
meditari docent. Ad prerupta ducūt saltumq; demonstrant
Iā mares soluti desiderio libidinis auide petūt pabula. Vbi se p̄p̄in-
gues sensere: latebras q̄rūt: fatētes incōmodū pōdus. Fugiūt la-
tratu canum audito aura semp̄ secunda: vt vestigia cū ipsis abeant.
Mulcētur fistula pastoralī & cantu. Cum erexere aures: acerrimi au-
ditus. Cum remisere surdi. Ceterū aīal simplex oīm rerū miraculo
stupens. Intantū vt equo aut bucua accedēte p̄p̄ius: hoīem iuxta
venantē non cernāt. aut si cernūt: arcū ipsum sagittasq; mirentur.
Māria tranant gregatim nantes porrecto ordine. & capita imponē-
tes precedentium clunibus. vicibusq; ad terga redeunt. Hoc ma-
xime notatur a cilicia ciprū transeuntibus. Nec vidēt terras: sed in
odore earū natant. Soli animalū statuo vere annis oibus amictunt
cornua. Ideo q̄ maxime ip̄o die inuia petūt latēt amissis velut ver-
mes. Sed & ipsi bono inuidētes dextrū cornu negant iuuencri: Seu
medicamēto aliquo p̄ditum. Idq; mirabilius fatendū est: cum in vi-
uariis mutent omnibus annis. Accensis vtriuslibet: odore serpentes
fugant. Et comiciales morbi deprendunt. Indicia etatis in illis ge-
runt: singulis annis addiciētibus ramos vsq; ad sexenuos. Nec po-
test etas discerni. sed dētibus etas declarāt. Aut ei paucos aut nul-
los habēt in cornibus imis ramos. Non decidunt castratis cornua.
nec nascunt. His est cum serpente pugna. Inuestigant cauernas. na-
riūq; spiritu extrahunt renitentes. Ideo singulare fugandis serpē-
tibus odor cornu ceruino adusto. Vita ceruis longa. Post. C. anno
aliquibus captis cū torquibus aureis quos alexāder magnus addi-
derat ad operis iam cute in magna obesitate. Febriū morbos non
seurit hoc animal. Quin & medetur huic timori. Quasdam nos p̄ri-
cipes feminas scimus omnibus diebus matutinis carnē hāc degu-
stare. & lōgo euo caruisse febribus. Q̄ d̄ita demū existimant ratum:
si vulnere vno interierit.

Ca. xxxvi. de vrsis.

e Orum coitus hiemis Inicio. Nec vulgari quadrupedū mo-
re: sed ambobus cubantibus complexiq;. Deinde secessus
e iiii

in specus separatim: In quibus patiunt tricesimo die: candidam informemque carnem paulo muribus maiorem, sine oculis, sine pilo. Ungues tantum prominent. Hanc lambendo paulatim figurant. Nec quicquam rarius quam homines patientem videre vrsam. Ideo mares quadragenis diebus latent femine quaternis mensibus. Primis diebus bis septenis tam graui somno premuntur: vt ne vulneribus quidem excitari queant. Ab his diebus residunt ac priorum pedum succu viuunt. Fetus rigentes apprimendo pectori fouent: non alio incubitu quam oua volucres. Mirum dictu credit theofrastus per id tempus coctas quoque vrsorum carnes si afferuerunt incrementum. Cibi tunc nulla argumenta, nec nisi humoris minimum in aluo inueniri. Sanguinis exiguas circa corda tantum guttas reliquo corpori nichil inesse.

Oculi eorum hebetantur crebro: qua ratione fauos expetunt. In ualidissimum vrsu caput: quod leoni ualidissimum. Ideo urgente vi se precipitatur ex aliqua rupe: manibus eo aperto iaciuntur, ac sepe in arena colaphis inflictis exanimantur. Crebro venenum inesse hispanie credunt. Occisorumque in spectaculis capita cremant. Ingressiuntur & bipedes. Tauros ex ore cornibusque eorum pedibus omnibus suspensi pondere fatigant. Nec alteri animalium in malicia: stulticia solertior.

Capitulum, xxxvii.

De herinatis.

Preparant hieme & herinatis cibos volutati supra facientia posita affixa spinis vnum non amplius tenentes ore portant in cauas arbores, idem mutatione aquilonis in austrum condentes se in cubile praefugiunt. Vbi sensere venantem: conuoluuntur in formam pile. In desperatione vrinam ex se reddunt.

Capitulum, xl. De cane

et eius amore ad hominem

Fidelissimi ante omnia canes atque equi. Pugnasse aduersus latrones canem pro domino. Confectumque plagis a corpore non recessisse: volucres & feras abigentem. In epiro agnitum in conuictu percussorem domini: latratuque adactum: vt fateretur scelus.

Garamantorum regem canes ducunt ab exilio reduxerunt: preliantes contra resistentes. Propter bella colophonii itemque castabalenses cohortes canum habuere. Prime dimicabant in acie, nunquam de trestantes. hec erant fidissima auxilia nec stupendorum indiga.

Memoratur bithiniae regis vxor lacerata propter lasciuorem cum rege iocum. Celium senatorem ab armatis oppressum, nec prius

ille vulneratus q̄ cane interempto.

Nostro euo actis populi ro. testatum: cum animaduerneretur in. T. fabinum: Canem nec a carcere abigi potuisse. nec a corpore recessisse. Abiecto in gradibus mestos edentem vlulatus: magna po. ro. corona circumstante. Ex qua cum quidam & cibum obiecisset: ad os defuncti tulisse. In natauit idem in tiberim cadauere abiecto sustentare conatus effusa multitudine ad spectandam animalis fide. Soli dominum nouere. Ignotum quoq; si repente veniat intelligunt. Soli nomina sua: soli vocem domesticam agnoscunt. Itinera quauis longa meminere Nec vlli preter homine; memoria maior. Impetus eorum ac senicia mittigatur ab homine confidete humi. Plurima alia in his cotidie vita inuenit. In venatu solertia ac sagacitas precipua. Scrutatur vestigia atq; persequitur. Comitantes ad feram inquisitorem loro retrahens quis aquam transfiliens se occultasset quam significans demonstratio est cauda primum deinde rostro. Ergo etiam senecta fessos cerosq; ac debiles sinu ferunt: ventos & odorem captates prodentesq; rostro cubilia.

E tigribus eos indit voluit concipi. & ob id in siluis coitus tepore alligant feminas. Primo & secundo fetu nimis feroces putant gigni. Tertio demum educant. Hoc idem e lupis galli quorum greges suum quisq; ductorem e canibus & ducem habent illum venatu comitantur illi parent. Namq; inter se exercent etiam magisteria. Indiam petenti alexandro. Rex albanie dederat inuitate magnitudinis vnū. Cuius specie delectat: iussit vrsos mox apros deinde damas emitti: cōtemptu immobili iacente. Ea; segnicie tanti corporis offensus imperator generosissimi spiritus: eum inaterimi iussit. Nunciauit hoc fama regi. Itaq; alterum mittens tradidit mandata: ne in paruis experiri veller. sed in leone elephāro ve. Hoc interempto preterea nullum fore. Nec distulit alexander. Leonē: postea elefantū iussit induci: haud alio magis spectaculo letatus. Horrētibus quippe per totū corpus vilis ingēti primū latratu intonuit. Mox in ceruicem assultans contra beluā exurgens hinc & illinc artificii dimicatione: qua maxime opus esset infestās: atq; enitens: donec assidua rotarum vertigine ad casum eius tellure concussa.

Gignunt cecos. & quo ampliore alunt lacte eo tardiorē visum accipiunt. Non tñ vltra. xxi. diem nec ante septimū. Quidā tradūt si vnus gignat nono die cernere Si gemini decimo. Idēq; in singulos adici. Totidēq; esse tarditatis ad lucē dies. Optim^{us} in fetu qui nouissimus cernere incipit. Aut quē primū fert in cubile foeta.

e iiii

Rabies canū firio ardente homini pestifera. Ita morbis letalis aque
metus. Quapropter obuiam itur per .xxx. eos dies gallinaceo ma
xime fimo mixto canum cibis. Aut si preuenerit morbus veratro.

Capitulum. xli.

De eodem.

Columela auctor est si. xl. die q̄ sit natus castratur morfu cauda
summusq; eius articulus auferatur sequenti neruo exempto; nec
candam crescere nec canes rabidos fieri.

Capitulum. xlii.

De equis miradictu.

Sedecim talentorū ferunt emptum bucephalem. Neminem hic ali
um q̄ alexandrum regio instratus ornatu recepit in sedem.
Equum adamatū a semiramide; vsq; ad coitum iuba auctor est.
Alium detracto oculorū operimento & cognito cum matre coitu;
petisse prurupta atq; exanimatum. Equum eadem de causa in agro
reatino laceratum pariterq; aurigam inuenimus. Namq; et cogna
tionū intellectus illis est. Itaq; in grege prioris anni sorore etiam
q̄ matre equa comitatur.

Docilitas tanta est vt symbarum exercitus; equitatus ad sympho
nie cantum saltatione quadam moueri discant. Idem presagunt
pugnam. & amissos lugent dominos lacrimasq; interdū desiderio
fundūt interfecto nichomedie rege equus eius ineditavitam finiuit
Centaretrium occiso anthioco potitum equo eius: cōscendisse ouā
tem. At illum indignatione accensuz domitis frenis ne regi posset
precipitem in abrupta Ille exanimatumq; vna. Sarmate lōginqua
itinerā acturū: inedia pridie preparant eos. exiguum tñ potum im
parcientes. Atq; ita p centena millia cucurriss. Viuunt annis quī
quagenis. Femine minore spacio. Eodem quinquēnio finem cres
cendī capiunt. Mares anno addito.

Equarum libido extinguitur iuba tonsa.

Et sane equis amotis innasci veneficium hipomanes appellatum
in fronte carice magnitudine colore nigro. quod statim edito par
tu deuorat feta. aut partum ad ybera non admittit: si quis preceptū
habeat. Olfactu in rabiem Id genus agitur. Amissa parente: in gre
ge armenti fete relique educant orbem. Quo quis acrior in bibe
do profundius nares mergit. Scithe per bella feminis vti mallunt
quoniam vrīnam cursu non impedito reddant. Constat in lusita
nia circa tagum amnem equas fauonio flante obu: rfas animalem
concupere spiritum partumq; fieri & gigni perniciosissimum. sed trīe
nium non excedere vite. In eadem hispania gallica Gens est astu

ria, & equini generis minori forma appellatos asturcones gignūt
Quibus non vulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno crurum
explicatu glomeratio, Equo fere qui homini morbi preterq̄ vesice
conuersio,

Capitulum, xliii.

De asinis.

Sinum quadringentis nummis emptum, Q asio fenatore
auctor est, M. varro. Opera sine dubio geruli mirifica, arā
do quoq̄. Sed mularum maxime pro generatione. Patria
etiam spectatur in his. Frigoris maxime impatiens. Ideo non ge
neratur in ponto. Nec in equinoctio verno vt cetera admittitur:
sed solsticio. mares in remissione operis deteriores. Partus a. xxx.
mense occisimus, sed a trimatu legitimus. Totidem quot equa &
similitudo & eisdem mensibus. Sed incontines vterus vrinam ge
nitalem reddit: ni cogatur in cursum verberibus a coitu. Raro ge
minos parit. Partura fugit lucem ne conspiciatur ad homine. Gis
gnit tota vita que est ad. xxx. annum. Partus charitas summa est,
sed aquarum tedium maius. Per ignes ad fetus tendunt. Hesi
nus minimus interit horrent ita vt pedes caueant omnino tinge
re. Nec nisi assuetos potant fontes. Nec pontes transeant perrari
tatem plantarum translucentibus fluuiis. Mirnmq̄ dictu sciant:
et si immutentur aque: vt bibant sunt cogende exponerande ve.
Nec nisi spaciose incubent atteruntur. Varia namq̄ somnio visa
conciipiunt ictu pedum crebro: que nisi per inane emicuerit repul
su durioris materie claudicatem ilico affert. Questus ex his opti
ma predia exuperat.

Capitulum, xliiii.

De mulis.

Ex asino et equa mulus gignitur mense. xliii. animal in la
bore viribus eximiu. Ad tales partus equas neq̄ quadri
mis minores neq̄ decemnibus maiores legunt. arceriq̄
vtrumq̄ genus ab altero narrat: nisi infancia eius generis q̄ ineat
lacte haulsto. Quapropter subreptis pullis statim in tenebris vbe
ribus equarum asinarum ve aculeos admouent.
Gignitur mula ex equo & asina: sed effrenis & tarditatis indomite:
Feminas a partu optime septimo die impleri. Mares fatigatos me
lius implere, que non priusq̄ dentes pullimos iaciat conceperit:
sterilis intelligitur. Et que non primo initu generare ceperit.
Nata ex speciebus diuersis non gignere in omni animalium gene
re. Est in annalibus peperisse sepe sed prodigii loco habitū. Theo

fractus vulgo parere in capadocia tradit, sed eē id animal ibi sui generis. Mule calcitratus inhibetur vini crebriore potu. Generantur ex equa & onagris mule veloces in cursu: duricia pedum eximia, verum rugoso corpore. Indocto animo, sed generoso. Onagro & asina genitus omnis antecellit.

Mulum, lxxx. annis vixisse athenieñ monumentis apparet

Ca. xlv. de bobus.

Si post coitum in dextram partem abeant tauri: gñatos mares esse, si in leuam feminas. Conceptio vno initu peragitur. Quod si forte errauit vicesimo post die marem femina repetit. Pariunt mense decimo. Quicquid ante genitū inutile est. Genes que lacte viuunt ita fetus dispensant: vt omni tempore anni superfit alimentum. Tauri non sepius quā bis die ineunt. Boues animalium soli retro ambulantes pascuntur. Apud garamantas handaliter. Vita feminis quindecim annis longissima. maribus viginti. Robur in quinatu. Lauatione calide aque traduntur pinguescere. Et si quis incisa cute spiritum in viscera arundine adigat

Nigri coloris candidi ve: ad laborem dānantur. Domitura boū in trimatu. Postea sera, ante prematura. Optime cum domito Iuencus imbuitur.

Ca. xlvii. de natura pecudum et pecorum

Generatio bimis vtrūq; ad nouenos annos. Coitus omnibus ad arturi occasum, id est in idus maias ad aquile occasum, i. xiii. kal. augusti. Gerunt partum diebus. C. l. postea concepti inualidi. Multi hibernos agnos preferunt vernis: quoniam magis intersit ante solstitium quā ante brumam firmos esse. Solumq; hoc animal vtiliter bruma nasci. Aries senecta melior, ferocia eius cohibetur cornu iuxta aurem terebrato. Dextro teste preligato: feminas generat: leuo mares. Tonitrus solitariis ouibus abortum inferunt. Remedium est congregare eas vt cetu iuuent. Aquilonis flatu mares concipi dicunt, aultri feminas. Atq; in eo genere maxime spectantur ora, quia cuius coloris sub lingua habuere venas: sic lanis cū i fetu, variūq; si plures fuere. Et muratio aquarū potusq; variat

Ca. xlviii. de lanis & quibus locis excellant

Lana laudatissima apulæ, & que in italia greci pecoris appellatur alibi italica. Circa tarentum camisiumq; summā nobilitatē hñt

Hispania nigri velleris precipuas habet, fuluas tarentum. In egipto lana est ex qua vestis detrita vsu tigitur. Rursusq; euo durat. Est & hirte filo crasso in tapetis antiquissima gratia. Aliter hec galli tingūt: aliter parthorū gētes, Lane & per se coacte vestes

faciunt. Et si addat acetum etiã ferro resistunt. Imo vero etiã igni-
bus. Nouissimo sui purgamento, quippe athenis coquentium ex-
tracte indumentis vsu veniunt: galliarum vt arbitror inuentum,
Certe gallicis hodie nominibus discernuntur, nec facile dixerim
qua id erate ceperit.

In ipsa oue satis generositatis oñditur breuitate crurũ, ventris
vestitu. Quibus nudus esset apicas vocabãr dãnabantq;. Castrari
agnos nisi quinq; mestres prematurum existimant. Q; stultissima
animalium lanara. Qua timere ingredi: vnum cornu rapto se-
quuntur alia.

Ca. xlix. de capris.

Capre pariunt & quaternos, sed raro admodũ, ferunt men-
cibus vt oues. Capre pinguedine sterilesunt. Trime mi-
nus vtiliter generant & in senecta, nec vltra quadrienniũ.
incipiunt septimò mēse & adhuc lactantes. Mutilũ in vtroq; sexu
vtilius. Primus in die coitus non implet, sequens efficacior, ac de
deinde concipiunt nouẽbri mense: vt marcio pariant turgentibus
virgultis. Pariunt octonis annis. Abortus frigori obnoxius.

Solertiam eius animalis Mucianus visam prodidit: In ponte p̄
tenui duabus obuiis e diuerso: cum circũactũ angustie non caperẽt
nec reciprocationẽ lōgitud. In exilitate ceca torrere rapido mina-
ciũ subterfluẽte: alterã decubuisse atq; ita altera pculcate supgressã

Mares q̄ maxime cymos lōgis auriculis infractisq; armis quillo-
sissimis. Quib⁹ sũt cornua sunt & iudicia annoꝝ p̄ incremẽta nodo-
rũ. Mutilis lactis maior vbertas. Auribus eas spirare non naribus.
Nec vnq; febre carere: idẽq; fortasse q; aia his q̄ ouibus ardentior
calidioresq; cõcubitus. Tradit & noctu nō minus cernere q̄ iterditi
Et: iõ caprinũ iecur si vescaũ restituit vesptinã aciẽ: his quos noctilo-
pas vocãt. In cilia circaq; Sirias vilorõsili veltiunt. Capras in oc-
casum decliui sole negãt intueri inter sese sed auersas iacere. Reli-
quis horis inter se aduersas & cogniciores. Villis in mēto siq; ca-
pram trahat ex grege spectant alie stupentes. Id etiã euenire cum
quandam herbam aliqua earum momorderit. Morsus earum arbo-
ri exticialis. Oliuam quoq; lambendo sterilem faciunt.

Ca. l. de Suibus

f Vili pecori admistura a fauonio ad equinoctium vernũ, Par-
tus bis in anno. Tpsvtero, iiii. mēsiũ. Nũerus fecunditatis ad vices-
nos: sed educare rã multos nequnt. Diebus, x. circa brumã statĩ dẽ-
tatos nasci. Feie senectut e fesse cubãt coeũtes. Suẽ oculo amisso pu-
tãt statim extingui. Iudex suis inualide: cruor in radice fete euulse

Caput obliquum in incessu, Penuriam lactis prepingties sensunt
Et primo fetu minus sunt numerose. Notatū facilius iacere in dex
trum, q̄ leuum detortam, Pinguescunt. lx. diebus. sed magis tridui
inedia ante saginationem orsa.

Compertum audita voce suarii furto abactos merso nauigio incli
natione lateris vnus remeasse, Quin et duces in vrbe forum mun
dinarum domosq; petere discunt.

Castrantur femine sic vt cameli post bidui Inediam suspēse peruis
prioribus vulua recifa. celerius ita pinguescunt. Et adhibetur als
iecori feminarum sicut anserum. Sues fere semel anno gignunt.

Ca. lx. de capris siluestribus.

Sunt rupicapree Sunt ibices pernicitatis mirande, Q̄q̄ oneras
to capite vastis cornibus: se librant vt tormēo aliquo rotate in pe
tris potissimum e monte aliquo in alium transilere cupientes: atq;
recurso pernici quo libuerit exultent.

Ca. lxii. de Simiis.

Luna caua tristes esse quibus in eo genere cauda sit. noua exul
tatione adoriri. Namq; et defectum siderum cetere pauent quadru
pedes. Simiarum gñi precipua erga fetum affectio. Gestāt catulos
quos mansuefacte intra domos peperere omnibus demonstrant.
tractariq; gaudent. Ita magna ex parte complectendo necant.

Capitulum sexagesimum

tertium. De leporibus.

Eporum plura genera. In alpiibus candidi. quibus hi
I bernis mensibus procibatu niuem credunt esse. Sunt in hi
spania quos cuniculos appellant mire fecūditatis. Arche
laus auctor est quot sunt corporis cauerne ad excrementa lepori to
tidem esse annos etatis. Varius certe numerus reperitur. Idem vtrā
q; vim singulis inesse ac sine mare eque gignere. Vestes leporino
pilo facere temptatum est. tactu non perinde molli vt in cute. pro
pter breuitatem pili labili

Ca. lxv. De Muribus & Gliribus.

m Vres non spernendi animal in ostentis etiam publicis Ar
rosis lauini clipeis marsicum portendere bellum. Carboni impera
tori apud clusium fastiis quibus in calciatu vtebatur exciciū. Teo
frastus auctor est in giaro insula cum incolas fugassent; ferruz quo
q; rosisse. Constat q; iacturam fecere in ferrariis officinis Aurariis
dem in metallis; ob hoc aluos eorum excidi. semperq; id furtū dep̄
hēdi. rātam esse dulcedinē furādi. Venisse murē ducētis nūmis casū
linū obsidēte hanbale; eūq; qvēdiderat fame iterisse ēptorē vixisse

Cum candidi prouenere: letum faciunt ostētum, Sorices hieme cō
di autor est Nigidius

Glīres censorie legis principes non alio modo cenis ademere: q̄ cō
chilia, & alio ex orbe aduectas aues.

Ca. lxxvi. Mira de quorūdam locorum animalibus.

In orchomeno tota subruūt arua talpe, Mute sunt rane & cicas
de in Cerypho insula. Edem alio translate canunt. In affrica nec
apros nec ceruos nec capreas, nec vrsos esse.

Finis excerptorum a libro octauo

Iber nonus continet animalium aquaticorum histori
am & naturam

Ca. ii. Quare maxima in mari animalia
potius q̄ in terra.

Vnt cōplurima in his maiora terrestribus. Cā euidens hūo
ris luxuria. In mari aut tā late supino molliq; ac fertili acre
mēto accipiēte causas genitales sublimi spq; pariēte natu
ra. Pleraq; etiā reperiunt mōstrificat; pplexis & in semet aliter atq;
aliter nunc statu nūc seminibus fluctu cōuolutis atq; principiis. Vt
vera fiat vulgi opinio qcquid nascit in pte nature vlla: et i mari eē
Preterq; multa q̄ nusq; alibi rerū qdē nō solū aialiu simulacra inesse
licet intelligere intuentibus yuā, gladium, ferras. Cucumin vero &
in colore & in odore similem, Quo minus miremur equorum capi
ta in tam paruis cocleis eminere.

Ca. iiii. de iudici maris beluis

Balene quattuor iugerū, pisces ducentū cubitorū. Quippe vbi
locuste quaterna cubita impleāt. Anguile in gāge tricenos pedes.
Sed in mari belue circa solsticia maxime visunt. Tūc illic ruūt tura
bines tūc imbres, tūc deiecte mōitiū Iugis pcelle, ab imovertūt ma
ria, pulsataq; e pfundo beluas cū fluctib; voluūt. Vt alexātri clas
fis nō aliomō q̄ hostium acie obuia contrariū agmen aduersa frōte
dīrexerit, qui non voce, non sonitu non istu: sed fragore terrentur.
Circa arrabi annē fores in domibus maxill; beluarū facere ossibus
tacta cōtinguare. Ex qbus multa quadragenū cubitorū magnitudis
repta Exeūt & pecori siles belue in terra, pasteq; radices fructicū re
meāt, Et qdā equor; asinor; capitibus taurorūq; q̄ depascunt sata.

960
Causa
Hm